

Geliş Tarihi:
04.04.2022
Kabul Tarihi:
19.10.2022
Yayımlanma Tarihi:
25.10.2022

Kaynakça Gösterimi: Yücebaş, S. (2022). Yerel basında Suriyeli mültecilere ilişkin temalar, tanımlamalar ve metaforlar: Gaziantep örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye'nin Göç Siyaseti Özel Sayısı, 21*(Özel Sayı), 107-134. doi:10.46928/iticusbe.1098379

YEREL BASINDA SURIYELİ MÜLTECİLERE İLİŞKİN TEMALAR, TANIMLAMALAR VE METAFORLAR: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Araştırma

Semiray Yücebaş

Sorumlu Yazar (Correspondence)

Gaziantep Üniversitesi

semirayyucebas@gmail.com.tr

Semiray Yücebaş, Gaziantep Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nde Doktor Öğretim Üyesidir. Temel gazetecilik ve dal gazetecilikleri konusunda dersler vermekte ve iletişim, haber incelemeleri, gazetecilik pratikleri gibi konularda araştırmalar yapmaktadır.

YEREL BASINDA SURIYELİ MÜLTECİLERE İLİŞKİN TEMALAR, TANIMLAMALAR VE METAFORLAR: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Semiray Yücebaş
semirayyucebas@gmail.com.tr

Özet

Suriye’de savaşın başlamasının 11. yıl dönümünde Suriyeli mülteci göçü, Türkiye ve Gaziantep için etkisini halen sürdürmektedir. Suriyeli mültecilere ilişkin haberlere de Gaziantep yerel basınında sıklıkla yer verilmektedir. Bu haberlerin toplumdaki Suriyeli mültecilere ilişkin değer yargılarını yeniden üreten bir niteliği bulunmaktadır. Bu çalışmada, Gaziantep yerel basınındaki Suriyeli mülteci sunumlarının nasıl gerçekleştiği incelenmektedir.

Amaç: Çalışmanın amaçlarından ilki Gaziantep yerel basın haberlerinde Suriyeli mültecilerin hangi tema, tanımlama ve sözcük tercihleri ile sunulduklarını incelemektir. Çalışmanın bir diğer amacı da dört yıl önce yapılan bir araştırma ile güncel verileri karşılaştırmaktır.

Yöntem: Araştırmada Gaziantep yerel basınından altı gazetede ki haberler niteliksel içerik analiziyle incelenmektedir. İnceleme 2021 Mart ile 2022 Mart tarihleri arasını kapsamaktadır. Daha sonra bu sonuçlar 2017 yılında yapılan araştırmayla karşılaştırılmaktadır.

Bulgular: Gazetelerde farklı dönemlerde Suriyeli mültecilere yönelik sunumlarda olumlu bir değişim gözlemlenmemektedir. Ayrıca son dönemde, yerel basında, dışlayıcı pratiklerin yeni biçimlerine dair örnekler de tespit edilmektedir.

Özgünlük: Araştırma daha önce yapılmış bir araştırmayla karşılaştırma yapmakta ve Gaziantep yerel basınındaki Suriyeli tanımlamalarının güncel içeriğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Mülteciler, Yerel Basın, Haber, Gaziantep

JEL Sınıflandırması: R23

THEMES, DEFINITIONS, AND METAPHORS ABOUT SYRIAN REFUGEES IN THE LOCAL PRESS: THE CASE OF GAZIANTEP

Abstract

On the 11th anniversary of the start of the war in Syria, Syrian migration affects Turkey and Gaziantep. The news reports of Syrian refugees are also published in the Gaziantep local press. These news reports reproduce the value judgments about Syrian refugees in society. In this study, the presentations of Syrian refugees in the Gaziantep local press are examined.

Purpose: The study's first aim is to examine the theme, definition, and word preferences of Syrian refugees in Gaziantep local press news. The other purpose of the study is to compare the current data with a research carried out four years ago.

Method: In the research, the news in six newspapers from the Gaziantep local press is analyzed with qualitative content analysis. The study covers the period between March 2021 and March 2022. These results are then compared with the study conducted in 2017.

Findings: There is no positive change in the presentations of Syrian refugees in different periods in newspapers. In addition, recently, examples of new forms of exclusionary practices have been identified in the local press.

Originality: The research compares with a previous study and reveals the current content of the Syrian descriptions in the Gaziantep local press.

Keywords: Syrian Refugees, Local Press, News, Gaziantep

JEL Claassification: R23

GİRİŞ

Suriye'de iç savaşın başlamasıyla Türkiye, kendi tarihinin başından beri başat bir yere sahip olan göç olgusunu farklı bir içerik ve bağlamla yeniden deneyimlemek durumunda kaldı. Bu süreçte, Türkiye'de özellikle sınır kentleri ve büyük şehirler önemli bir ölçüde Suriyeli mülteci göçüyle karşılaştı. Artık savaşın 11. yıl dönümünde Türkiye'de yerleşmiş ve Türkiye'nin önemli bir gerçeğine dönüşmüş Suriyeli mülteci nüfusundan söz etmek mümkün hale geldi. Suriye'ye sınır olan Gaziantep de bu sürecin en yoğun hissedildiği kentlerden biri oldu.

Suriyeli mülteciler olgusu, Türkiye'deki kamuoyunun bir kesimi tarafından önemli bir sorun olarak görüldü. Kamuoyunun Suriyeli mültecilerin aileye, topluma, ekonomiye ve ülkenin sosyo-ekonomik yapısına zarar vereceklerine dair endişelerinin bulunduğu yapılan araştırmalarla ortaya konuldu (Erdoğan, 2018: 69). Gaziantep özelinde ise Suriyeli mülteciler ile Gaziantep'liiler arasındaki etkileşimlerin sınırlı olduğu tespit edildi (Gültekin, vd., 2021: 100-102). Oysa, göç ve göçün neden olduğu yabancılaşma deneyimi, yerleşikleri de kapsayan bir içeriğe sahipti. Çünkü Chambers'a (2014: 30) göre, sıklıkla, birbirinden çok farklı nedenlerimiz olsa da hepimiz, potansiyel olarak ortak kültür-gövdelerimiz ile özel miraslarımız arasındaki gerilimi taşıyan bir dünyanın ağlarında yol alıyoruz. Bu ağ olarak beliren dünyanın her birimizi ne kadar kapsadığını tam olarak bilemiyoruz ve bu bilinmezlik 'yuva' arayışlarımızın da gerekçesini oluşturuyor. Sennet'e (2014: 52) göre de yabancı olmak, memleketi dışında yaşarken bir türlü iç rahatlığına kavuşamamak ve bu yerinden-edilme deneyimi nedeniyle- insani bir şeyler yaratma irade ve becerisini gerçekleştirmemektir. Diğer bir ifadeyle yabancılaşma, bir yerinden edilme deneyiminin bizzat etkisiyle, farklı bir yerde insani bir kendini gerçekleştirme becerisine dahil olamamaktır. İçeridekiler için ise bu beceri ve yerleşiklik, doğrudan yabancıdan elde edilebilir hale geldi.

Ele aldığımız örnek bağlamında, yabancıların kendini gerçekleştirme deneyiminin önündeki engeli, yerleşik toplumun gelenlere yönelik mesafesinde aramak gerekmektedir. Bu mesafenin oluşmasında farklı sosyolojik gerekçeler kadar, toplumsal kabullerin ve uzlaşmaların yeniden üretilmesinde rol oynayan basın da önemli etkisi bulunduğu söz edilebilir. Özellikle, yerel düzlemdeki mültecilere yönelik kabullerin yeniden üretilmesinde yerel basın haberleri kurucu bir işlev yüklenebilir. Bu çalışma da Gaziantep özelinden mültecilere yönelik yerel basın haberleri ile başat kabullerin nasıl üretildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, 2021 yılında bir yıl boyunca yayınlanan ilgili haberler örnek olarak analiz edilmekte ve daha sonra elde edilen bulgular 2017 yılını kapsayan benzer bir çalışmanın sonuçları ile karşılaştırılmaktadır. Böylece, basının Suriyeli mültecileri tanımlama biçimlerindeki dönüşüm ve süreklilikler de tespit edilebilecektir.

Araştırmada haberler, niteliksel içerik analiziyle incelenerek haberlerin içerdiği, temalar, betimlemeler, tanımlamalar ve metaforlar ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Haberlerdeki temalar Suriyeli mültecilere ilişkin yapılan haberlerin genel bağlamını ortaya koyarken, betimleme, tanımlamalar ve

metaforlar Suriyeli mültecilere ilişkin egemen anlamsal kabullerin nasıl ve ne biçimde yeniden üretildiğini göstermeyi sağlamaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: GAZİANTEP’TE SURİYELİ MÜLTECİLER

Gaziantep, göç olgusunu tarihsel süreç boyunca her zaman farklı düzeylerde ve niteliklerde yakından deneyimlemiş bir şehirdir. Şehrin göçlerle şekillenmiş bir tarihinin bulunduğundan söz etmek mümkündür. Göç, Gaziantep’te kenti farklı kültürlerin, farklı insanların iş, çalışma, ticaret ve pazar ilişki ağlarında kendilerini ortaya koydukları yapıların oluşmasına neden olmuştur (Gültekin, 2018a: 677). Bu tarihsel duruma ilave olarak yaklaşık 11 yıl önce başlayan Suriye iç savaşıyla da Gaziantep’e yoğun bir Suriyeli mülteci göçü de yaşanmıştır. (Gültekin, 2018b; Lordoğlu ve Aslan, 2016). Suriyeliler günümüzde ekonomik, kültürel ve toplumsal anlamda şehrin önemli bir parçası haline gelmiş durumdadır.

1980’lerle birlikte imalat sanayindeki Türkiye’deki payı artmaya başlayan Gaziantep (Başak ve Saracoğlu, 2011: 426) günümüzde bir sanayi kenti olarak anılmaktadır. Ekonomik anlamda Suriyeli mültecilerin kente katılımı da kentin bu özelliği ile uyum içerisindedir. Suriyeliler de geldikleri bu şehirde ticari işletmeler kurmuş ve sanayi yatırımları gerçekleştirmişlerdir. İncetahtacı’ya (2020: 506) göre, 2019 itibariyle Suriyeli mülteciler, Gaziantep’te sanayi ve ticarete Türkiye’nin diğer bütün illerinden daha fazladırlar. Ayrıca, Suriyeli mültecilerin kahvehane, berber ve kuyumculuk gibi alanlarında işyerleri açtıkları görülmektedir (Lordoğlu ve Aslan, 2016: 792). Bir sanayi ve girişimci kenti olan Gaziantep’te İlgazi’ye (2019: 105) göre, Suriyeli mülteciler sanayinin vasıfsız işgücünü de karşılamaktadırlar. Gaziantep’teki Suriyeli mültecilerin eğitilmiş olmaması da bu durumu etkilemektedir (Gültekin, 2018b: 168). Kentteki Suriyeli mültecilerin gelir düzeyleri de düşüktür. Suriyeli hanelerin ortalama gelir düzeyi asgari ücret düzeyinde konumlanmaktadır (Gültekin, 2018a: 687). Ayrıca Suriyeliler kentte düşük ücret sorunu kadar, vasıf düzeylerinin altındaki işlerde çalışma problemiyle de karşılaşmaktadırlar (Lordoğlu ve Aslan, 2016: 797).

Gaziantep’te Suriyeli mülteciler, çoğunlukla gecekondu mahallelerinde ikamet etmektedirler (İncetahtacı, 2020; Sönmez, 2016). Buralarda Suriyeli mültecilerin açtığı küçük işletmeler ayrı birer toplumsallaşma mekanına dönüşmüştür. Bu sürecin bazı kültürel sonuçları da bulunmaktadır (Gültekin, 2018a: 686). Özellikle, yerel halkla etkileşim düzeyinde her iki taraf için bir kapalılıktan söz etmek mümkündür (Gültekin, 2018b: 172). İki toplum, kentte iş yaşamı ve eğitim gibi ana mecralar dışında birbiriyle teması girememektedir. Komşuluk ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri, mahalle etkileşimi, birbirlerinin yeme alışkanlıklarına uyum gösterme gibi hususlarda etkileşimlerin düşük kalığı görülmektedir (Gültekin, vd., 2021: 100-102).

Yerel halkın Suriyeli mültecilere ilişkin bakışı, karşılıklı etkileşimin kurulmasını engellemektedir. Bir araştırmaya göre, Gaziantep’liler, Suriyeli mültecilerden kira artışlarına, suça ve işsizliğe neden olmaları gibi gerekçelerle rahatsız olduklarını belirtmektedir (Sönmez ve Adıgüzel, 2017: 802). Bu rahatsızlık

duyma yoğunluğunun belirli meslek gruplarında toplandığı da görülmektedir. Aynı araştırmaya göre, özellikle, esnaf, Suriyeli mültecilerden en fazla rahatsızlık duyan meslek grubu arasında yer almaktadır (Sönmez ve Adıgüzel, 2017: 801). Ayrıca ekonomik sorunların da Gaziantep'li Suriyeli mültecileri rekabet halinde oldukları gruplar olarak görmelerine de neden olabilmekte, bu durum özellikle alt kesimlerde dayanışma olanaklarının oluşmasını engellemektedir (Gültekin, 2020: 66). Gaziantep'li Suriyeli mültecileri “kendileri kadar sorun yaşamayan” kişiler olarak görmekte ve onlarla dayanışmaya girmekten kaçınmaktadırlar (Kahraman ve Kahya Nizam, 2016: 824).

Sonuçta, Gaziantep'teki Suriyeli mülteciler yeni bir toplumsal gerçeklik ortaya çıkarmakta ancak bu gerçeklik kentin yerleşikleri açısından henüz kabul görememektedir. Bu durum, aynı zamanda haberler aracılığıyla da yeniden üretilebilmektedir.

Haberlerde Suriyeli Mültecilere İlişkin Temalar Ve Betimlemeler

Medyanın toplumsal yaşamdaki kabullerin, bakış açılarının, beklentilerin veya endişelerin nasıl ifade edileceğini, çözümlerin hangi bağlamlara yerleştirilerek ele alınacağını etkileyen bir toplumsal rolünün bulunduğundan söz edilebilir. Toplumdaki egemen kalıplar, medya aracılığıyla yeniden üretilir. Kitle iletişim araçları, egemen ideolojiyi aktarır her gün yeniden üretmekte, yaşanmakta olan gerçekliği de farklı bir formda kurgulayıp topluma sunmaktadır (İnceoğlu ve Çoban, 2016: 25). Medya, toplumsal olarak kabul gören hegemonik bağlamı yeniden üretirken, bunu izleyicilerini sürece dahil ederek gerçekleştirir. Medya, bireyleri hegemonik olana bağlarken, bunu sadece belirli bir ideolojiyi empoze etmekle değil, egemen ideolojinin yeniden üretilişinde diğer toplumsal kurumlar ve etkileşim biçimleriyle üretilmiş bir oydaşıya dahil olmaya çağırarak gerçekleştirir. Yani mesajların belirli toplumsal ilişkilere entegre olması gerekir (Hall, 2005: 87). Suriyeli mültecilerin haberlerdeki konumlanışları da Suriyeli mültecilerin algılanışına ilişkin yaygın toplumsal uzlaşmayı yeniden üretmektedir. Bu uzlaşının, belirli temalar altında gerçekleştiği görülmektedir.

Suriyeli mültecilere ilişkin haberlerde ön plana çıkan temalar ve betimlemeler, kamuoyundaki zihinsel haritaları ortaya koyma niteliğine sahiptir. Bunlar, Suriyeli mültecilere ilişkin düşünme, algılama ve onlarla etkileşime geçme süreçlerinde etkili bir rol oynayabilir. Suriyeli mültecilerin haberlerdeki konumlanışını inceleyen kimi araştırmalar bu tema ve betimlemelerin nasıl şekillendiğini göstermektedir. Örneğin, Alman, İngiliz ve Amerikan medyasına yönelik bir araştırmaya göre, Suriyeli mültecilere ilişkin çeşitli betimleme çerçeveleri şu şekildedir: İnsancılık, sorumluluk, güvenlik, insanlıktan çıkarma, ekonomik yük ve entegrasyon (Mustafa-Awad ve Kirner-Ludwig, 2021: 92). Kanada'da yapılan bir araştırmada ise haberlerde mülteci taleplerinin geçerliliğine, potansiyel güvenlik tehditlerine ve mültecilerin sosyal programlardan ne ölçüde “faydalandığına” daha fazla odaklanıldığı gösterilmektedir (Lawlor ve Tolley, 2017: 967). Kısacası Batı basınının Suriyeli mültecilere ve göçmenlere ilişkin haber temalarında güvenlik, ekonomik yük, entegrasyon gibi konuların öne çıktığı görülmektedir. Türkiye basınında da benzer temalarla karşılaşmak mümkündür.

2015 yılında Türkiye’deki büyük haber ajanslarının yaptığı haberleri ele alan bir araştırmada, dört farklı tema altında tanımlanan Suriyeli mülteci imgesi tespit edilmiştir. Bunlar: İnsani yardım alan mülteciler, kurban olarak mülteciler, suçlu olarak mülteciler ve rol model olarak mülteciler şeklindedir (Sunata ve Yıldız, 2018: 145). 2014 yılında Türkiye’deki beş gazeteyi inceleyen bir çalışmada ise Suriyeli mültecilerin karşılaştıkları zorluklar bağlamında ele alındığı, ikinci sırada ise “yardım” temasının geldiği vurgulanmaktadır (Pandır, Efe ve Paksoy, 2015: 7). Ancak diğer yandan Suriyeli mültecilerin sürekli yardım alanlar şeklinde haberleştirilmesi onlara yönelik bir nesneleştirme edimine de karşılık gelmektedir (Doğanay ve Çoban Keneş, 2016: 178). Dykstra (2016: 41) da mültecilerin çaresiz ve pasif olarak sunulmasının onları yardımın aktif katılımcıları yerine yardımların nesnesi olarak kurgulanması sonucunu doğurduğuna işaret etmektedir.

Temalar, olumlu-olumsuzluk kategorileri altında ele alındığında, olumlu içeriklerin Türkiye basınında daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Türkiye’deki ulusal ve yerel basını kapsayan bir araştırmada, basında Suriyeli mültecilere yönelik tutumun çoğunlukla pozitif veya dengeli (%87.58) olduğu ifade edilmektedir (Paksoy ve Şentöregil, 2018: 246). Son dönemde, basında yayınlanan içerikleri farklı bağlamlarda inceleyen araştırmalara da rastlamak mümkündür. Örneğin Türkiye’deki yerel ve ulusal haberlerin incelendiği geniş bir araştırmada kadın mültecilerin temsillerinin odağa alındığı görülmektedir. Araştırmaya göre, haberlerde çoğunlukla Suriyeli mülteci kadınların toplumsal cinsiyete dayalı sorunlarına yer verildiği gözlemlenmiştir (Narlı, Özaşçılar ve Turkan İpek, 2019: 15). Sağlık konusunda yapılan içerik incelemelerinde ise daha olumsuz bir çerçeveye karşılaşılmaktadır. Hürriyet, Sabah, Birgün gazetelerinin uzun bir periyoda (2011-2019) dayanarak incelendiği bir araştırmada mülteci sağlığı haberlerinin yüzeysel olduğu tespit edilmektedir (Tılıç ve Bal, 2020: 50). Benzer sonuçlara Yücel’in (2021) araştırmasında da rastlanılmaktadır. Sert ve Danış (2021) ise Suriyeli mültecilerin Türkiye basınında bir ‘kriz’ söylemi bağlamında ele alınmadığını tespit etmişlerdir. Onlara göre bu durum misafirperverlikle şekillenen Batı’ya karşı bir üstünlük söyleminin uzantısıdır.

Yazılı basın haberlerinin tematik içeriklerinin ayrıca basın kuruluşlarının siyasi görüşlerine göre farklılık göstermekte olduğunu söylemek mümkündür. Gazeteler yayın politikası bağlamında Suriyeli mültecileri farklı tematik çerçevelerle ele alabilmektedir. Amerika medyasına yönelik olarak yapılan bir araştırmada liberal basının Suriyeli mültecileri savaşın kurbanları ve çalışkan insanlar olarak betimlerken daha muhafazakar basının Onları Amerikan yaşam tarzını tehdit eden olumsuz içeriklerle sunduğu tespit edilmektedir (Bhatia ve J Jenks, 2018: 236). Türkiye basınında da yer alan Suriyeli mülteci haberleri, yayımlandıkları basın kuruluşunun yayın politikalarına bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Örneğin Çalış ve Baysal (2020: 258-259), farklı siyasi görüşlere sahip gazeteleri karşılaştırdıkları çalışmalarında, Birgün Gazetesi’nin Suriyeli mültecilerin mağduriyeti üzerinden hükümeti eleştiren mesajlar verdiğini ve gazetenin Suriyeli mültecilere karşı herhangi bir nefret söylemi üretmediğini tespit ederken, Sabah Gazetesi’nin hükümetin Türkiye’ye mülteci alımını olumlu bir şekilde aktardığını ve Türkiye’yi de sahiplenen ülke imajıyla sunduğunu göstermişlerdir. Hükümeti

destekleyen ve hükümete muhalif olan basın kurumları arasında yapılan bir başka karşılaştırmada da benzer farklılıklar tespit edilmiştir (Bilge, 2019). Söz konusu araştırmaya göre, hükümet destekli basında, Suriyeli mülteciler, toplumsal yapıya dahil edilmekte ve ayrıca, yeni gelenlerin ev sahibi kültüre kattığı ekonomik ve kültürel değerlere özel önem verilmektedir. Eleştirel yayınlarda ise Suriyeli mültecilerin Türk kültürüne değer kattığına dair bir argüman yerine, yapılacak en doğru şeyin yeni gelenlerin kabul edilmesi ve onlara yeni bir yuva sağlanması gerektiğine odaklanılmaktadır (Bilge, 2019: 118). Hükümete yakın basında haberler “misafir” merkezli bir kapsayıcılıkla konumlanırken, muhalif basında, rasyonel gerekçelerin ön plana çıkarılmakta olduğu görülmektedir. Cumhuriyet, Yenişafak ve Hürriyet gazetelerini kapsayan başka bir araştırmada, gazetelerin politik pozisyonlarına uygun haberler ürettiği ortaya konulmuştur (Göktuna Yaylacı ve Karakuş, 2015). Araştırmada hükümete yakın Yeni Şafak Gazetesi’nin Suriyeli mültecileri, hükümet üyelerinin ve Cumhurbaşkanı’nın kişisel ve kurumsal “cömertliğini” abartmak için bir araç olarak kullandığı, muhalefet partilerini ve gruplarını Suriyeli mültecilere ilgisizlikleri nedeniyle eleştirdiği tespit edilirken, Cumhuriyet Gazetesi’nin Suriyeli sığınmacılarla ilgili sorunları hükümeti eleştirme aracı olarak aldığı, Hürriyet Gazetesi’nin ise tarafsızlığını her iki sese de yer vererek korumaya çalıştığına işaret edilmektedir (Göktuna Yaylacı ve Karakuş, 2015: 245).

Sonuçta medyada Suriyeli mültecilerin temsillerinde, ekonomik yük, güvenlik, yardım ve insani durumları ön plana çıkaran içeriklerin üretildiğini söylemek mümkündür. Ancak Suriyeli mültecilere ilişkin basın tutumlarını anlamak, sadece içerik anlamında, temaların çerçevesini belirlemekle sınırlı kalmayabilir, aynı zamanda, söyleme dair kullanımlar, alışkanlıklar ve kabuller de Suriyeli mültecilere ilişkin perspektiflerin ortaya konulmasında açıklayıcı olmaktadır.

Suriyeli Mültecilere İlişkin Dilsel Tercihler

Suriyeli mültecilerin Türkiye basınında söylemsel kuruluşuna odaklanan araştırmalar, Suriyeli mültecilere yönelik kabullerin yeniden üretilme biçimlerini ortaya koymaktadır. Söylem, van Dijk’a (2003: 13) göre, ideolojinin yeniden üretiminde rol oynayan dilsel pratiklere karşılık gelmektedir. Haberi de bu bağlama yerleştirmek mümkündür. Haber söylemleri de egemen ideolojinin yeniden tesis edilmesinde önemli bir rol oynar (İnceoğlu ve Çoban, 2016: 48). Suriyeli mültecilere yönelik haberlerde de dilsel tercihlerin ideolojik karşılıklarının bulunduğunu söylemek mümkündür. Suriyeli mültecilerin haberlerdeki konumlanışına yönelik söylem incelemelerinde Suriyeli mültecilerin misafir olarak konumlandırıldıkları görülmektedir (Gölcü ve Dağlı, 2017; Aridici, 2022). Bu tanımlama, Aridici’ya göre, Türk varlığının diğerlerine karşı büyüklüğüne ilişkin bir kabulü içermektedir (Aridici, 2022). 2011-2017 yıllarını kapsayan medyaya yönelik olarak yaptıkları araştırmada Gölcü ve Dağlı (2017: 34-35) misafir kategorisi dışında haberlerde, Suriyeli mültecilerin suçla ilişkili olarak sunulmalarının yanı sıra “aşırı görünür olma” ile “görüntü kirliliğine sebep olmaları”, gibi içeriklerle temsil edildiğini vurgulamaktadırlar. Bu tespitler, Suriyeli mültecilerin tehdit olarak kurgulandığının da göstergesidir. Sabah Gazetesi ile Sözcü Gazetesini karşılaştıran Aridici (2022) Sabah Gazetesi’nin sorunlu olarak

yorumlanabilecek kapsayıcılığına karşılık Sözcü Gazetesi'nde Suriyeli mültecileri tehdit olarak gören içeriklere rastlanıldığını vurgulamaktadır. Sözcü Gazetesi'nde mülteciler, laik yaşam tarzına bir tehdit olarak görüldüğü gibi, tembel ve sahilleri işgal eden ve eğlenen kişiler veya suç aktörleri olarak temsil edilirler (Aridici, 2022).

Yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, tehdit unsurunun iki farklı içeriğe ayrıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki, ekonomik yaşama, diğeri ise yaşam biçimine ya da güvenliğe yönelik tehditlerdir. Taş ve Taş'a (2018: 199) göre, Suriyeli mültecilerle ilgili üretilen bu haberleri iki ana temaya ayrılabilir: Birincisinde, mülteciler ekonomik ve sosyal ayrıcalıklara erişen bir grup olarak sunulurken, ikincisinde şiddet eylemleriyle ilişkilendirilerek kamu güvenliğine tehdit unsuru olarak tanımlanmaktadır. Suç haberlerinde toplumsal aidiyetin özellikle vurgulanması da söylemsel kabullerde suç ile mültecilerin örtüşmesine neden olabilmektedir. Alp'e (2018: 34) göre de Suriyeli mültecilere yönelik küçültücü ifadelerin kullanıldığı haberlerde Suriyeli mülteciler çoğunlukla suçla ilişkilendirilmeye çalışılmaktadır. Öte yandan, Man (2016: 1165) bu tür haberlerin yeterli verilere dayanmadığını da vurgulamaktadır.

Suriyeli mültecilerin ekonomik bir yük oluşturduklarına dair tanımlama ve içerikler de onlara yönelik tehdit söyleminin bir başka gerekçesini oluşturmaktadır. Kuşkusuz ki ekonomi ve güvenlik temaları birbirlerine kolaylıkla bağlanabilmektedir. Doğanay ve Çoban Keneş (2016: 177-178) analizlerinde, Suriyeli mültecilerin ekonomik yük ve güvenlik sorunu ile ilişkilendirildiklerini vurgulamaktadırlar. Onay-Coker de (2019: 383) Suriyeli mültecilerin, Türkiye ekonomisindeki ve günlük yaşamdaki olumsuz etkilerine ilişkin "yük" söylemlerinin haberlerde ön plana çıktığına ve kullanılan bazı olumsuz örneklerin tüm Suriyeli mültecileri kapsayacak şekilde haberlerde sunulurken onların bu bağlamda tehdit olarak görüldüklerine işaret etmektedir. Haberlerde Suriyeli mültecilerin ekonomik "yük" olarak sunulmaları ile toplumsal tehdit olarak betimlenmeleri arasında sıklıkla bir bağlantı kurulduğu görülmektedir. Haberlerde ekonomi bağlamında konu edinilen Suriyeli mülteciler Çoban Keneş'in (2016: 276) tespitiyle ekonomik bir "yük" olarak gösterilmekte, bir yandan da "kaçak", "sigortasız", "ucuz" gibi sıfatlarla "kullanışlı bir ürün" gibi sunulurken "işverenin yükünü azaltan" ve "ekonomiye katkı sağlayan" kişiler olarak konumlandırılmaktadır. Bu bağlamda, Suriyeli mülteciler Türkiye basınında hem yük ve birer maliyet unsuru hem de yararlı bir araç olarak konumlandırılmaktadır. Bu tür kullanımlar, birbiriyle zaman zaman çelişiyor görünse de her iki retorik de Onlara yönelik nesneleştirme pratiklerinin bir uzantısıdır.

Suriyeli mültecilere yönelik haberlerde kullanılan söylemlerde, sıklıkla, metafor kullanımlarına da rastlanılmaktadır. Metaforla yapılan şey, bilinmeyen bir şeyi bilinen bir şey açısından ifade etmek, bilinmeyenlerin 'anlamı' bilinenlerin 'araçları' aracılığıyla ortaya koymaktır (Fiske, 1996: 124). Metaforlar, belirli bir konunun ya da olayın anlamının kuvvetlendirilmesini de sağlar. Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye gelişlerinin de Türkiye basınında "akın", "sel", "dalga" gibi metaforlarla vurgulandığı görülmektedir (Çoban Keneş, 2016: 276). Ortadoğu'daki gazeteleri ele alan bir çalışmada

da benzer sonuçlara ulaşılmaktadır. Araştırmada aralarında Türkiye’den Hürriyet Gazetesi’nin de bulunduğu “ev sahibi” ülke yayınlarında, daha fazla derecede “sel”, “akın”, “dökülmek” ve “yük” gibi metaforların kullanıldığı görülmüştür (Abid, Manan ve Rahman, 2017: 138). Bu tür kullanımlar insanların doğal afetler karşısında genellikle yaşadıkları güvensizlik ve panik duygusunu yaratmaktadır (Arcimaviciene ve Bağlama, 2018). Diğer bir ifadeyle metaforların kullanımında Suriyeli mültecilerin neden olacağı varsayılan toplumsal değişimler kaçınılmaz doğallıklara indirgenir. Böylece, Suriyeli mültecilerin tehdit olduğu bilgisi meşru bir nitelik kazanır. Söz konusu süreç aynı zamanda Suriyeli mültecilere yönelik yoğun istatistiki veri kullanımlarında ya da insani beklentileri, korkuları veya umutları olmayan nesne benzeri tanımlamalarda karşımıza çıkar. Kalabalıklar halinde göç etmeleri, sınırlara dayanmaları, çoğalmalarına ilişkin kimi içerikler bu kategoride değerlendirilebilir. Suriyeli mültecilerin nesne ve meta benzeri metafor kullanımlarla sunulması, iki yönlü bir ideolojik işleve sahip görünmektedir:

“İlki, bu durum, sayılabilen, taşınabilen, dağıtılabilen, ticareti yapılabilen, değiş tokuş edilebilen (vb.) metalaştırılmış nesne olarak insani nitelik ve tanımlamalardan mahrum bırakılan Öteki’ye yönelik herhangi bir olumlu duyguyu bastırır. İkincisi, Öteki’ni insan dışı kılan Meta ve Nesne metafor kullanımı ‘biz’i ve onlara yönelik ‘bizim’ kararlarımızı uygun ve ahlaki anlamda kabul edilebilir kılarak meşrulaştırır” (Arcimaviciene ve Bağlama, 2018).

Bu tür kullanımlarla Suriyeli mülteciler, aynı zamanda ‘biz’ bilgisinin yeniden üretilmesinde bir araca indirgenir. Söz konusu ‘biz’in tesis edilmesinde, haber öğelerinin retoriksel bir unsuru olan fotoğraflar da önemli bir rol oynar. Örneğin Birleşik Krallık’taki online gazete fotoğraflarını inceleyen bir araştırmada mültecilerin ana toplumsal etkileşimi polisle olan bir erkek kitlesi olarak resmedildiği gösterilmiştir (Wilmott, 2017). Burada “kamera, genellikle izleyicilerin mültecileri görmelerini engelleyen ve böylece sembolik olarak ‘bizi’ ‘Diğerlerinden’ koruyan polise odaklanma eğilimindedir ve mülteciler protesto ederken gösterildiğinde, bireyler olarak değil büyük gruplar halinde sunulmaktadır” (Wilmott, 2017: 77). Bu tür görsel imgelerin Suriyeli mültecileri nesneleştiren söylemsel kullanımları tamamlayan bir rolü bulunmaktadır.

Daha önce yapılan ve yukarıda özetlenen araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda Suriyeli mültecilerin haberlerleştirilmesinde söylemsel olarak ekonomik ve toplumsal anlamda tehdit oluşturma, düzen bozma ya da suçla ilintilendirme gibi kullanımların ön plana çıktığı görülmektedir. “Misafir”, “yük” gibi metaforlar da ayrıca Suriyeli mültecilerin yerleşik kimliğe ilişkin oluşturduğu olumsuzluklara atfen sıklıkla kullanılmaktadır. Yerel basın düzeyinde de benzer sonuçlara ulaşılması beklenebilir.

BULGULAR: YEREL BASINDA SURIYELİ MÜLTECİLER

Yerel basının ulusal basından farklı toplumsal işlevlere sahip olduğu iddia edilebilir. Karaduman (2007) yerel medyanın alternatif gündemler oluşturabilme potansiyeline işaret ederken, Ilgaz (2003) yerel basının kent hafızasına katkı sunduğunu belirtmektedir. Yerel basının ayrıca yerel düzeydeki toplumsal bütünleşmeye fayda sağladığından söz edilebilir (Ilgaz, 2003). Ancak Türkiye’deki yerel basının, günümüz ekonomi-politik koşullarında buna katkı sunabilme potansiyelini gerçekleştirebilmesinin güç olduğu görülmektedir. Yerel basının ekonomik ve politik bağımlılık ilişkileri içerisinde sıkışmış olması aynı zamanda Suriyeli mültecilere ilişkin sunumların şekillenmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Ancak yerel düzeyin farklı özgüllükleri, haber içeriklerinin yer yer farklılaşmasına da sebep olabilmektedir. Örneğin, Batman yerel basınına yönelik bir çalışmaya göre 2012-2018 yılları arasında çıkan haberler değerlendirildiğinde, yerel basının Suriyeli mültecilere yönelik olarak olumlu içeriklere yer verdiği görülmektedir (Türk, 2019: 2996). Ayrıca çalışmada ilk dönem haberlerinde Suriyeli mültecilerin mağduriyetleri üzerinden konu edinildikleri, son dönemde ise uyum süreci bağlamında ele alındıkları tespit edilmektedir. Malatya yerel basını için de benzer sonuçlara ulaşılmaktadır. Suriyeli mültecilere yönelik Malatya basınının yaklaşımının kültürel entegrasyon çerçevesinde olumlu olduğunu söylemek mümkündür (Şentürk Kaya ve Yılmaz, 2015: 68).

Trabzon yerel basınına ele alan bir çalışmadaki tespitler ise bu iki şehirle tezatlık oluşturmaktadır. Trabzon yerel gazetelerinde 2015 yılında yapılan çalışmada toplam haber başlıklarının yüzde 43,8’inde Suriyeli mülteciler olumsuzlama içeren fail söylemine tabi tutulmuşlardır (Bayram, 2016). Çalışmaya göre, bu olumsuzlamalar, daha çok, Suriyeli mültecilerin dilencilik ile suçlanması, Trabzon’un imajını zedeleyecek şekilde davranmaları ve bölge ekonomisine getirmiş oldukları iddia edilen sorunlara ilişkindir (Bayram, 2016: 1423). Çalışmacının tespit ettiği bazı başlıklar şu şekildedir: “Virüs Gibiler”, “Trabzon’da Dilenci Çetesi Var”, “Mülteci Salgını Her Yerde”, “Kurtarın Trabzon’u Bu Rezillikten”, “Suriyeli Çalıştırmayın”, “Suriyeliler Fındık Bahçesine Girecek” (Bayram, 2016: 1423).

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) illerini (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak) kapsayan yerel medyaya yönelik bir çalışmada da olumsuz haberlerinin daha fazla olduğu tespit edilmektedir (Yücebaş, vd., 2018). Çalışmada belirlenen örneklem doğrultusunda Suriyeli mültecileri merkeze alan 578 habere ulaşılmıştır. Bu haberlerin önemli bir bölümü (326) Suriyeli mültecilere yönelik ayrımcı içeriklere sahiptir. Suriyeli mültecilere yönelik ayrımcılık içeren olumsuz (Tablo 1’de “Ayrımcılık Karşıtı Uyumsuz” olarak belirtilen) haberler lehine en fazla açıklığın Gaziantep şehrinde yaşandığı görülmektedir. Gaziantep’teki 290 Suriyeli mülteci haberinden 185’i uyumsuz içeriğe sahiptir (Yücebaş, vd., 2018: 77).

Tablo 1. Mülteci Nüfuslara Yönelik Ayrımcılık Raporu

Şehir	Gazete Sayısı	Ayrımcılık Karşıtı Uyumlu	Ayrımcılık Karşıtı Uyumsuz	Toplam	Uyumsuz Değişkenlerin Tekrar Sıklığı					
					Toplumsal Gerginlik Sebebi Olarak Gösterme	Ekonomik Sorunların Sebebi Olarak Gösterme	Aşağılayıcı İfade ve Görüntü Kullanımı	Adli Vakalarda Etnik Aidiyetin Yersiz Kullanımı	Yerleşik Kimliğin Mülteciler Üzerinden Onayı	Tekrar Sıklığı
Gaziantep	6	105	185	290	21	9	66	60	42	198
Gap illeri Toplam	25	244	334	578	37	11	135	88	82	353

Kaynak: (Yücebaş, vd., 2018, s. 76).

Yapılan araştırmanın diğer incelemelerle ortak temaları ortaya çıkardığı görülmektedir. Ekonomik yük, tehdit, küçümseme, suçlama gibi kategoriler bunlar arasında yer almaktadır. Bu inceleme, aynı zamanda buradaki araştırmanın karşılaştırma yapacağı bulguları içermektedir. Yerel basın düzeyinde yapılan araştırmalar, kentlerin özgül durumlarını yansıtacak farklara sahip görünmektedir. Gaziantep'in sınır kenti olması, Suriyeli mültecilerin sık sık haberlerde ele alınmasına neden olmuştur. Ancak bu haberler, aynı zamanda, kentin göç olgusunun sonuçlarına dil anlamında da hazırlıklı olmadığını göstermektedir.

YÖNTEM

Araştırma, 2021 Mart-2022 Mart tarihleri arasında bir yıllık süre boyunca Gaziantep'teki altı gazetenin Suriyeli mültecilere ilişkin haberlerini incelemektedir. Araştırmanın, içinde Gaziantep'in de bulunduğu GAP illerini kapsayan ve 2017 yılında yapılan bir incelemenin (Yücebaş, vd., 2018) Gaziantep ayağındaki gazete örneklemeyle paralellik taşımasına önem verilmiştir. Çünkü araştırmanın amaçlarından biri daha önce yapılan bu araştırma ile güncel durumu karşılaştırmaktır. Burada yapılan araştırma ile Suriyeli mültecilere yönelik Gaziantep yerel basınındaki güncel temaların, betimleme ve tanımlama biçimlerinin ve metaforların nasıl gerçekleştiğinin tespit edilmesi ve bu sunumların dört yıllık bir süreçte ne yönde değiştiğinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Dolayısıyla güncel araştırmada da önceki araştırmanın metodolojisine uygun bir yöntem benimsenmiştir.

Araştırmada önceki araştırmayla benzer şekilde, haberlerin yerleştiği temaları, betimlemeleri ve tercih edilen sözcükleri analiz etmeye imkan veren nitel içerik analizi kullanılmaktadır. Araştırma kapsamında nitel içeri analizi vasıtasıyla temalar, betimlemeler, tercih edilen tanımlamalar, sözcükler ve metaforlar tespit edilmeye çalışılmaktadır. Böylece Gaziantep yerel basının Suriyeli mültecileri nasıl gördükleri, onlara ilişkin kabullerinin ne yönde olduğu ve bu kabulleri ne şekilde yeniden ürettikleri görülmüş olacaktır.

Nitel içerik analizi bir metinde açık ya da gizli olabilecek anlam, tema ve kalıpları ortaya çıkarmak için sadece niceliksel verilere odaklanmanın ötesine geçerek sosyal gerçekliği anlaşılır kılmayı içerir (Güçlü, 2021: 200). Diğer bir ifadeyle, nitel bir içerik analizi, metin içerisindeki dilsel özellikleri anlam ve bağlamla ilişkisi içerisinde ele almaktadır (Tılıç ve Bal, 2020: 40). Yapılan araştırmada da belirlenen

bazı tanımlama kodlarının tekrar etme sıklıkları kadar bunların ideolojik olarak yerleştikleri anlam ve bağlamın anlaşılmasına çalışılması bu yöntemin tercih edilmesinde belirleyici olmuştur.

Araştırmanın evrenini oluşturan Gaziantep’te resmi ilan alan 14 gazete bulunmaktadır (Basın İlan Kurumu, 2022). İlan almayanlarla bu rakam daha da artmaktadır. Gaziantep’teki basın kuruluşlarında güvencesiz çalışma koşullarının hakim olduğunu, ailevi ilişkilerin belirleyici bir rol oynadığını ve ekonomik ve politik ilişkilerinin önemli bir bağlayıcılığı bulunduğunu söylemek mümkündür (Uçar, 2020). Gaziantep’te tercih edilen örneklem Mart 2021-Mart 2022 tarihleri arasında Yücebaş ve diğerlerinin (2018) yaptığı incelemede ele alınan gazetelerden oluşmaktadır. Bu gazeteler, Gaziantep’te uzun süredir yayınlan Telgraf, Gaziantep27, Doğuş, Denge, Ekspres, Ayıntap gazeteleridir. Gaziantep’teki gazetelerin tirajları ilan alacak düzeyde birbirine yakındır. Gazete içeriklerinin ise yayın politikası açısından birbirleriyle örtüştüğü gözlemlenmektedir. Yerel düzeyde farklı siyasal pozisyonlara dair içeriklerin izlerini sürmek mümkün değildir. Çünkü bir taşra kentinin muhteviyatına uygun olarak belirli politik ve kültürel kabullerin bir aynılaşmaya sebep olduğundan ve bunların da gazetelerin yayın politikalarına yansıdığından söz edilebilir. Bu nedenle, söz konusu altı gazetenin yeterli bir örneklem oluşturduğu iddia edilebilir. Tema ve tanımlamalara ilişkin kodlamalar da 2017’de yapılan kodlarla uyumlandırılmaya çalışılmıştır. Ancak nitel içerik analizine uygun olarak kodların araştırma sürecinde şekillenmesi de sağlanmaya çalışılmıştır (Güçlü, 2021: 209). Bu sayede, olası dört yıllık süreç içerisinde ortaya çıkan anlamlı bazı değişimlere de ulaşılmıştır. Verilerin elde edilmesi için gazetelerin internet sitelerinde arşiv arama motorlarından faydalanılmıştır. Arama yaparken “Suriyeli”, “Suriyeli Mülteci” ve “Suriyeli Sığınmacı” gibi kavramlar kullanılmıştır.

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

İncelenen tarih aralığında Gaziantep yerel basınında, sözü edilen organlarda, Suriyeli mültecileri konu alan toplam 165 haber tespit edilmiştir. Gaziantep yerel basınında Suriyelilerin ele alındığı haberlerin büyük bölümü uyumsuz bir içeriğe sahiptir (111 haber). Suriyeli mültecilere ilişkin haberlerin daha çok Gaziantep27 ve Ekspres gazetelerinde yayınlandığı görülmektedir. Suriyeli mültecilere ilişkin uyumsuz içeriklere sahip haberlere daha çok bu gazetelerde rastlanılmaktadır.

Tablo 2. Gazetelere Göre Haber Temaları Uyumlu/Uyumsuz

	Denge	Doğuş	Ayıntap	Gaziantep27	Ekspres	Telgraf	Toplam
Uyumlu	1	5	6	31	9	2	54
Uyumsuz	2	6	10	63	28	2	111
Toplam	3	11	16	94	37	4	165

2017 yılını kapsayan Gaziantep’teki araştırmada (Yücebaş, vd., 2018) ulaşılan haber sayısına göre bir düşüş olduğu görülmektedir. Suriyeli mültecilere ilişkin haber sayısı 290’dan 165’e düşmüştür. Bu

durum geçen dört yıllık süreçte Suriyelilere ilişkin gündemin düşüşe geçtiğini göstermektedir. 185 olan uyumsuz haber sayısı güncel çalışmada 111'dir. Suriyeli mültecilere ilişkin olumsuz haber sayısının genele oranlandığında yüzde 64'den yüzde 67'ye çıktığı görülmektedir. Kısacası dört yıllık süreçte Gaziantep basınında olumlu yönde bir değişiklik olmamıştır. Suriyeli mültecilere yönelik olumlu ve uyumlu haber sayısı oranları da buna paralel olarak azalmıştır. Bu haberlerin oranları yüzde 36'dan yüzde 32'ye düşmüştür.

Suriyeli mültecilere ilişkin haberlerde olumlu içeriklerin yardım, sağlık, eğitim, girişimcilik, başarı hikayeleri ve kültür sanatla ilgili temalarda gerçekleştiği görülmektedir. Yardımlar kadar sağlık haberleri de önemli ölçüde olumlu bir içeriğe sahiptir. Sağlık haberlerinde savaş nedeniyle protez ihtiyacının Türkiye'de karşılanmış olmasına yönelik haberler göze çarpmaktadır (Kardeşlerin Protez Bacak Mutluluğu, 2021). Ancak gazetelerde pandemi süreci ve Covid 19 salgınına ilişkin Suriyeli mültecileri ilgilendiren herhangi bir içerikle karşılaşılma olmaması da ilgi çekicidir. 2017 yılındaki araştırmada uyumlu haber temaları ayrıştırılmadığı için tema bağlamında bir karşılaştırma yapmak mümkün olamamıştır.

Tablo 3. Uyumlu Haber Temaları

Gazeteler	Uyumlu Haber Sayısı	Kültür/sanat	Eğitim	Girişimcilik	Başarı	Yardım	Sağlık
Denge	1						1
Doğuş	5	1			2	2	
Ayıntab	6	2	2	1		1	
Gaziantep27	31	6	6	5	2	8	4
Ekspres	9	2	3	2		1	1
Telgraf	2					2	
Toplam	54	11	11	8	4	14	6

Gazetelerdeki Suriyeli mültecilere ilişkin uyumlu haberlerde yardım temasının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu temayı daha sonra kültür/sanat ve eğitim temalı haberler takip etmektedir. Söz konusu temalara ait haberlerde Suriyeli mültecilere ilişkin dengeli ve uyumlu bir haber dilinin oluştuğu görülmektedir.

Suriyeli mültecilerin katılım gösterdiği veya onlara yönelik olan kültür-sanat etkinliklerine dair haberlerde Suriyeli mültecilere ilişkin genellikle olumlu bir içerik kullanılmaktadır. Kültür/sanat haberlerinde uyumlu bir içeriğin görünür olması, bu alandaki etkileşimlerin uyum ve birlikte yaşama dair öğeleri taşıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin “Ülkelerindeki iç savaştan kaçarak

Gaziantep'e gelen Suriyeli çocuklar, hayalini kurdukları ülkelerini resmetmek için resim sanatını öğreniyorlar” (Hayallerinde Yaşattıkları Ülkelerini Çizecekler, 2021) ya da “Kız kardeşlik battaniyesi” başlıklı haberdeki “Türk ve Suriyeli kadınlar, ‘kız kardeşlik battaniyesi’ örerek dayanışma mesajı verdi” (Kız Kardeşlik Battaniyesi, 2021) ifadeleri bu tür kullanımlar arasında yer almaktadır. Olumlu içeriklerin görünür olduğu haber temalarından bir diğeri de eğitimidir (Sığınmacılar İçin Mesleki Eğitim Adımı, 2021). Suriyeli mültecilere girişimcilik becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinlikler de olumlu içeriklerin üretildiği temalar arasında yer almaktadır. “Suriyelilerin ev sahibi toplumla birlikte girişimcilik ekosistemine dahil olmasının” (Suriyeli Göçmenler İçin Çalışma, 2021) ifadeleri Suriyeli mültecilerin iş yaşamına dahil edilmesine yönelik bir etkinliğe yer vermektedir. Suriyeli mültecilerin gösterdikleri başarılar olumlu bağlamda ele alınan haberler arasındadır. Başarı hikayelerinin toplumsal etkileşime karşılık gelen içeriklere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Gaziantep basınında Suriyeli mültecilere ilişkin olumsuz haberlerin ekonomi, güvenlik, yardım ve demografi temalarında toplandığı görülmektedir. Güvenlik temasının olumsuz haberlerde en çok görülen tema olduğu gözlemlenmiştir. Bunu demografik değişim ve yardım temaları izlemektedir. Belirli bir temada kategorize edilen haberlerde aynı zamanda Suriyeli mültecilere ilişkin farklı betimleme tarzları da bulunmaktadır. Bazen tek bir haberde farklı betimlemeler yapılabilmektedir. Ayrıca en fazla uyumsuz haber Gaziantep27 ve Ekspres gazeteleri tarafından üretilmektedir.

Tablo 4. Uyumsuz Haber Temaları ve Betimlemeler

Gazeteler	Uyumsuz Haber Sayısı	Güvenlik				Yardım	Demografi	Tekrar Sıklığı Toplam
		Toplumsal Tehdit	Ekonomik Tehdit	Küçümseme	Suçlu			
Denge	2		1			1	1	3
Doğuş	6	1				4	1	6
Ayıntab	10				6	3	1	10
Gaziantep27	63	15	11	5	8	10	24	73
Ekspres	28	7	9	5	2	3	8	34
Telgraf	2				1	1		2
Toplam	111	23	21	10	17	22	35	128

Güvenlik teması altında kategorize edilen haberlerde Suriyeli mültecilerin “toplumsal tehdit”, “ekonomik tehdit”, “suçlu” olarak ve “küçümseme”yle betimlendikleri görülmektedir. Suriyeli mültecilere yönelik olumsuzlukların yardım teması altında müteşekkik kalmakla betimlendikleri, demografik temada da “çoğalıyor” olmakla nesneleştirildikleri ortaya çıkmaktadır. Suriyeli mülteciler burada demografik olumsuzluğa işaret eden bir “nesne” olarak betimlenmektedir. Bu, haberlerde en

fazla karşılaşılan betimleme türüdür. Bunu, toplumsal tehdit olarak tanımlanmaları takip etmektedir. Yerleşik kimliğe müteşekkiri olma durumlarına dair haberler de ciddiye alınır bir niceliğe sahiptir.

Güncel araştırmada haberlerin önemli oranda güvenlik teması altında toplandığı görülmektedir. Suriyeli mültecilere ilişkin olumsuz haberlerde, Onların toplumsal tehdit ve yük olarak algılanmasına yönelik betimlemlerle sıklıkla karşılaşılmaktadır (23 tekrar). Suriyeli mülteciler bu tür haberlerde Gaziantep'in toplumsal düzenine ve güvenliğine yönelik bir tehdit olarak algılanmaktadır. Örneğin bir haberde yer verilen ifadeler bu tehdit algısının niteliğini şu şekilde betimlemektedir: “Bugün 2,5 milyon Suriyelinin içerisinde 400 bin tane Ermenilerin 1921’de gidenlerin torunları dönmüş gelmişler ve buradan toprak talep ediyorlar. Bunlar için kitaplar yazılıyor. Ermenileri öven kitaplar çeşitli belediyeler tarafından bastırılıyor” (Atabay19 Gençlik Hız Kesmiyor, 2021). Bu tehdit sebebiyle zaman zaman Suriyeli mültecilerden entegre olmaları talep edilmektedir: “Suriyelilere de seslenen Şahin, ‘Bu şehirde büyük bir kültür var. Büyük bir yaşam var. Entegre olmaları lazım. Kendi işlerinde gettolaşma bizi radikalleşmeye götürür. Bu çok tehlikeli. Bu şehrin kuralları var uyması lazım. Eğer bunları yaparlarsa birlikte yol alırız” (Trafığın Çözümü İçin Metro Şart, 2021).

Entegre olmanın gerekçesi, aynı zamanda, dahil olunan kimliğin yüceltilmesi sonucunu da doğurur. “Büyük bir kültür”e sahip olduğu için de uyum göstermeleri beklenir onlardan. Suriyeli mülteciler bazı durumlarda yerleşik toplumu bozan bir niteliğe de sahip olarak resmedilir: “Ama maalesef onlar bize benzeyeceğine biz onlara benzer olduk. Trafikte sosyal yaşamda, hayatın içinde tam bir kaos yaşıyoruz” (Antepli Azınlığa Düşecek, 2021). Suriyeli mültecilere yönelik genellemeler de çoğunlukla bu kategoriye girmektedir. “Suriyelilerin karıştığı birçok cinsel suç ve asayiş olayının kamuoyundan gizlendiği gerçeği...” (“Suriyelilerin Karıştığı Suçlar Gizleniyor”, 2021) gibi ifadeler genel olarak Suriyeli mültecileri bir toplumsal tehdit kaynağı olarak tanımlamaktadır. Bir başka haberdeki ifadeler de bu genellemeye rastlanarak Suriyeli mültecileri bir güvenlik ve toplumsal tehdit unsuru olarak kurgulamaktadır: “Kontrolsüz yaşamları ve sayılarındaki büyük artışlar ilerde bu bölgede Arap-Türk-Kürt sokak çatışmalarına zemin hazırlamaktadır” (Gerçek Şampiyon Gaziantep Halkı!, 2021). Bir derneğin Suriyeli mültecilere ilişkin düzenlediği bir etkinlik de güvenlik sorunu olarak görülebilmektedir: “Son derece hassas günler geçirdiğimiz bu ortamda, böyle bir organizasyonun düzenlenmesi Gaziantep gibi hassas bir konuma sahip bir kentte Suriyelilere karşı olumsuz bakış açısını tetikleyebileceği ileri sürülüyor” (Bu Nereden Çıktı Şimdi, 2021). Suriyeli mültecilerin Gaziantep'in toplumsal yaşamına yönelik bir tehdit oluşturduğu fikri gazetelerde sıklıkla tekrarlanmaktadır.

Haberlerde ayrıca Suriyeli mültecilerin ekonomik tehdit ve yük olarak görüldüğü de gözlemlenebilmektedir. Bu tehdit ve yükler esnafa, işsizliğe ya da genel olarak ekonomiye yönelik olabilmektedir. “Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin ülkemiz için oluşturduğu ekonomik ve sosyal yükün farkındayız...” (Bu Karar Yıldırım'ı Harekete Geçirdi, 2021). Suriyeli mülteciler yerleşik esnaf için de ekonomik bir tehdit olarak görülmektedirler (GATEM Esnafı İsyanda..., 2021). Ayrıca “...Büyük yük altındaki küçük esnafımız, tacirimiz, tüccarımız...” (Yıldırım: Suriyeliler Kayıtlı

Oldukları illere Değil Güvenli Bölgelere Gönderilmeli, 2021) ya da “Şehirde zaten yerli halkın ekonomik olarak sıkıntı yaşadığı ve küçük esnafın işyerlerini satmak veya kapatmak zorunda kalışının getirdiği tepkiler...” (Bu Nereden Çıktı Şimdi, 2021) gibi kullanımlar esnafın rahatsızlıklarını ifade etmektedir. Haberlerde Suriyeli mülteciler ayrıca yerleşiklerin işgücü istihdamına yönelik bir engel olarak gösterilmektedir: “Suriyelilerden çok kendi gençlerimizi iş kollarına verelim, ara elaman sıkıntısı giderelim” (Kayıt Dışı ve Ruhsatsız İşyerlerine Denetim Geliyor, 2021).

Suç haberlerinde zaman zaman Suriyeli mültecilerin toplumsal aidiyetlerinin ısrarla belirtildiği görülmektedir. “Gaziantep’ten Osmaniye’nin Bahçe ilçesine gelen Suriyeli şahıslar piyasaya sahte dolar sürmek istedi” (Kuyumcu Şüphelendi, Sahte Dolar Çetesi Çökertildi, 2021) ya da “17 Suriyeliye ‘maske takmamak’ ve ‘sosyal mesafeyi ihlal’ gibi kusurlarından dolayı” (9 Kişilik Araçtan 18 Kişi Çıktı, 2021) gibi haber ifadeleri bu tür kullanımlara örnek gösterilebilir. Bu tür haberler Suriyeli mültecilerin güvenlik sorunu olarak anlaşılmasına neden olmaktadır.

Güvenlik temalı haberlerde doğrudan küçümseme ifadelerine ve tanımlamalarına da rastlanılmaktadır: “Türkiye Cumhuriyeti’ni Suriyeli mülteciler kurdu diyecek kadar pişkin!” (“Gaziantep, Çalışkan Bir Kenttir!”, 2021) ya da bir milletvekilinin ifadelerinin habere taşınırken açıklamalara mesafe almadan verilen sunumlar da bu kategoriye işlenebilmektedir: “...bu yardıma muhtaç Suriyelileri ülkenin kurtarıcısı olarak tanımlıyor...” (“Suriyelilere Kaldıysak, Vay Halimize!”, 2021). Bu tür ifadeler, Suriyeli mültecileri kaçınılması, uzak durulması gereken küçümseyici bir tanımlamaya taşıyarak, güvenlik sorununun bir parçası haline getirmektedir.

İncelenen gazete haberlerinde konuya ilişkin araştırmalarda pek vurgulanmayan bir başka betimlemenin de ön plana çıktığı görülmektedir. Suriyeli mültecilere yapılan yardımların veya onlara yönelik olarak gösterilen ilginin yarattığı müteşekkir olma veya minnettarlık gösterme halinin yerleşik kimliği yücelten bir niteliği bulunmaktadır. Bu tür haberlere de sıklıkla rastlanılmaktadır.

“Kendilerine gönderilen yardımları teslim alan yetim çocuklar ve kuran kursu öğrencileri, İmkaner ve Milletvekili Mehmet Erdoğan’a teşekkür etti” (Suriyeli Yetimlerden Milletvekili Erdoğan’a Dua, 2021)

“Az da olsa bize yapılan iyiliklerin karşılığını iade etmemize vesile olan Allah’a hamdolsun. Güzel bir Türkiye için hep birlikteyiz” dedi (Suriyeli İşadamları Türkiye’de Okul Yapıyor, 2021).

“Suriyeli sığınmacılar, Ayasofya Cami ve 15 Temmuz hain darbe girişiminin tasvir edildiği tabloda Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ayağının altındaki dolar dikkat çekiyor” (Suriyeli Ünlü Ressamdan Cumhurbaşkanı’na Anlamlı Tablo, 2021).

Ayrıca bu tür haberlerde haber sunumlarında yer alan açıklamalar da yerleşik olanın meziyetlerine dair bazı sözel vurguları içerebilmektedir.

“450 bin Suriyelilerin kente gelmesi birçok kozmopolit olay kentte mevcut. Bütün bu olumsuzluklara rağmen Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Cumhuriyetle hep birlikte bu şehirde yapılması gereken her şey yapılıyor” (Gaziantep’te Dezavantajlı 100 Aileye Ev, 2021).

“Numan Kurtulmuş, ‘Gaziantep’in takdire şayan bir performansı vardır. Gaziantep’in nüfusunun 4’te 1 nüfusu kadar mülteci geldi. Gaziantep’in bu fedakarlığına ve misafirperverliğine şapka çıkarmak gerekir’ dedi” (“Fedakarlığınıza Şapka Çıkarılır”, 2021).

Araştırma süresince Suriyeli mültecilerin demografik bir sorun olarak görüldüğü ve bu bağlamda nesneleştirildiği haberlere de sıklıkla rastlanılmıştır. Bu tür haberlerde genellikle niceliksel bilgilerin sunulması kanıtlar üretildiği de görülmektedir. Niceliksel veriler Suriyeli mültecileri nesneleştirirken, kullanılan sözcük tercihleri de dışlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Örneğin “Hayaldi Gerçek Oldu” alt başlığı ile verilen haberde Suriyeli mültecilerin Gaziantep’teki sayılarının arttığına dair niceliksel veriler kullanılmaktadır (Gaziantep’in Nüfusunun Yüzde 21.5’i Suriyeli, 2021). Suriyeli mültecilerin “çoğaldığına” dair vurgulara da haberlerde rastlanılmaktadır. Örneğin “Çoğalıyorlar” başlıklı haberde, “Türkiye’deki geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı Temmuz itibarıyla bir önceki aya göre 6 bin 484 kişi artarak toplam 3 milyon 690 bin 896 kişi oldu” ifadelerine yer verildiği görülmektedir (Çoğalıyorlar, 2021). Bir başka haberde ise “Habire çoğalıyorlar” başlığı kullanılmaktadır (Habire Çoğalıyorlar, 2021). Bu çoğalma vurgusu aynı zamanda bazı haberlerde kente ilişkin sorunların kaynağı olarak da gösterilebilmektedir: “Suriyeli sığınmacılar nedeniyle Gaziantep nüfusunun yüzde 30 oranında arttığını ve dolayısıyla yolların nüfusu kaldıramaz noktalara geldiğini belirten...” (Bu Yollar Nüfusu Kaldırmıyor, 2021). Kentin demografik yapısının değişeceğinden duyulan endişe, yerleşik hayata yönelik bir tehdit algısının oluşturulmasını sağlamaktadır. Örneğin şu ifadeler bu tür bir tedirginliği yansıtmaktadır: “Antepli azınlığa düşecek Suriyelilerin nüfus artış hızı çok fazla. Bu en geç 15 yıl içinde Gaziantep’in demografik yapısının Suriyeliler lehine değişebilir” (Antepli Azınlığa Düşecek, 2021). Oysa Gaziantep’teki doğurganlık oranları Suriyeli mültecilerin çocuk sahibi olma oranlarıyla birbirine yakındır (Gültekin, 2018a: 679).

Gazete haberlerinde Suriyeli mültecilerin ülkelerine geri dönme isteği içinde olduklarına veya geri dönmeleri gerektiğine dair betimlemelerle karşılaşmaktadır. Bu tür haberler de nesneleştirme betimlemeleri altında kategorize edilmiştir. Örneğin, “Suriyelilerin yüzde 65’i ülkesine dönmek isterken...” (Suriyeli Sığınmacılar Dönmek İstiyor, 2021) ya da “Onlar bizim misafirimiz ancak misafirliğinde bir zamanı var. Bu şehre katkısı olmayan insanların ülkelerine dönmelerini gerektiğini düşünüyoruz” (Nizipliler de Suriyelilerden Muzdarip, 2021) gibi ifadeler bu tür bir nesneleştirmeyi açığa çıkarmaktadır. Suriyeli mülteciler burada kurtulmak istenen bir nüfus olarak görülmektedir. Ayrıca görüldüğü üzere misafirliğin sınırları da bu tür haberlerde belirtilebilmektedir.

Haberlerde sıklıkla karşımıza çıkan “misafir” nitelemesi, genel anlamıyla hak temelli ihlalleri görünmez kılmaktadır. “Misafir” metaforu, Suriyeli mültecilere yönelik hukuksal hak arayışlarını geçersizleştirmektedir. Misafir metaforu mülteciliği hukuksal bir statüye taşımaktan alı koyar. Dolayısıyla bu tür metaforik kullanımlar gerçekliğe ilişkin anlamların nerede sabitleneceğini belirlemektedir. Misafirlik statüsü aynı zamanda yerleşik olanlarla mülteciler arasında hiyerarşik bir ilişkinin bulunduğunu da içermektedir. “Misafir”lik iki topluluk arasındaki sınırların da net olarak

belirlenmesini sağlar. Öte yandan “Misafir” kadar farklı metaforlar da buna benzer işlevleri yüklenebilir. Yapılan araştırmada sıklıkla karşılaşılan metaforlar şunlardır:

Tablo 5. Metaforlar

	Metaforlar						
	Başiboş	İstila	Yük	Kardeş	Misafir	Akın	Emanet
Tekrar Sıklığı	2	1	5	4	7	2	1

Metaforlar dildeki olumlu veya olumsuz birçok içerikte kullanılagelse de gerçekleri gizleme işlevini zararlı bir şekilde gerçekleştiren (Lakoff, 1991) veya hegemonik olanın doğallaştırılmasını sağlayan (van Teeffelen, 1994) dilsel bir kullanım biçimidir. Haberlerde de bu tür metaforik kullanımlarla karşılaşılmaktadır. Haberlerde genel olarak “misafir”, “yük” ve “kardeş” gibi metaforlarının kullanıldığı görülmektedir. Misafir metaforu Suriyeli mültecileri hukuki olmayan ve sözel bağlantılarla taahhüt edilmiş bir haklar dizgesine bağlamaktadır. Bu metafor ayrıca yerleşik kimliğin kapsayıcılığına ve kucaklayıcılığına gönderme yaparak yerleşik kimliği yüceltme ve bunu doğallaştırma anlamı içerir. “Kardeş” metaforunun da benzer bir işleve sahip olduğundan söz etmek mümkündür. Bu metafor sayesinde Suriyeli mültecilere dindaşlık ekseninde bir yakınlık gösterilmektedir. Bu metafor aracılığıyla Suriyeli mültecilere ilişkin perspektifin hak temelli bir merkeze taşınmaması doğallaştırılmış olur. “Yük” metaforu ise Suriyeli mültecilerin toplumsal ve ekonomik anlamda bir maliyet unsuru oluşturdukları kanısını güçlendirmektedir. Bu metafor, Suriyeli mültecilere ilişkin dışlayıcı bir dilin de çoğunlukla gerekçesini oluşturur. “İstila”, “akın”, “emanet” gibi başka metaforların da az sayıda kullanıldığı tespit edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde haberlerdeki metafor kullanım sıklığının fazla olmadığı görülmektedir. Ancak metafor kullanımına dair niceliksel bir verinin azlığı onun anlamını ve toplumsal işlevini değersizleştirmemektedir. Haberlerde ayrıca genel anlamıyla kullanılan tanımlamalar da Suriyeli mültecilerin yerel basında nasıl konumlandırıldıklarını açıklama özelliğine sahiptir:

Tablo 6. Tanımlamalar

	Suriyeli	Mülteci	Sığınmacı	Sorun	Çoğalma/Artma	Dönme
Tekrar sıklığı	1067	238	105	44	18	25

Haberlerde Suriyeli mültecilere yönelik olarak tercih edilen adlandırma daha çok “Suriyeli” şeklindedir. “Mülteci” ve “Sığınmacı” gibi adlandırmalar gazetelerin tümünde daha az tercih edilmektedir. Mülteci veya sığınmacı gibi tamlamaların daha az tercih edilmesi Suriyeli mültecilerin hak temelli bir şekilde kategorize edilemediklerini göstermektedir. “Suriyeli” adlandırmasının ayrıca mültecileri yabancı ve

bizden olmayan bir topluluk olarak kategorize eden ve belirginleştiren bir karşılığı da bulunmaktadır. Gazetelerde bu kullanıma yönelik anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Ayrıca haberlerde Suriyeli mültecilerin “Sorun”, “Çoğalıyor ve Artıyorlar” ve “Dönüyorlar/Dönecekler” gibi sözcüklerle tanımlandıkları görülmektedir. Bu adlandırma ve tanımlamaların yoğunluğu Suriyeli mültecilerin yerel basında genel anlamıyla olumsuz bir şekilde kurgulandığını göstermektedir.

2017 yılında benzer bir örnekleme dayanan araştırmayla karşılaştırıldığında Suriyeli mültecilere ilişkin sunumlarda önemli bir değişim olmadığı görülmektedir. Önceki araştırmada doğrudan aşağılayıcı ifade kullanımı (küçümseme) ve adli vakalarda aidiyetin belirtilmesi (suçlu) ilk sıraları paylaşmaktadır (Bkz: Tablo 1). Güncel araştırmada bu olumsuz kullanımlarda önemli bir düşüş gözlemlenmektedir. Bu durum, Suriyeli mültecilere yönelik dolaysız bir şekilde gerçekleşen uyumsuz dilin terk edilmeye başladığını göstermektedir. Ancak diğer tema ve betimlemelerde durum bunun tam tersidir. Suriyeli mültecilerin ekonomik tehdit olarak kurgulandığı haber sayısında ciddi bir artış bulunmaktadır. Toplumsal tehdit olarak kurgulanan haberler de genele oranlandığında bir artış göstermiştir (toplam tekrar sıklığı bağlamında, yüzde 10’dan yüzde 17’ye çıkmıştır). Ekonomik ve toplumsal tehdit tanımlamasındaki bu artış, Suriyeli mültecilerin daha fazla derecede tehdit olarak görüldüğünü kanıtlamaktadır. Ayrıca bununla bağlantılı olarak, güncel araştırmada, demografi teması altında Suriyeli mültecilerin nesneleştirilmesine yönelik betimlemeler yeni bir değişken olarak belirginleşmektedir. Dört yıllık süreç sonunda yerel basında Suriyeli mültecilerin “nüfuslarının artışı” belirgin bir tehdit olarak kurgulanmış gibi görünmektedir. Son olarak müteşekkire ve minnettar Suriyeli aracılığıyla yerleşik kimliğin onay gördüğü haberler ise halen önemini korumaktadır. Öte yandan bu tür içeriklerin sıradan insanların kabullerinde karşılık bulup bulmadığı ayrı bir tartışma konusudur. Suriyeliler Barometresi-2019 (Erdoğan, 2020: 56-59) araştırmasının bulgularına göre sınır illerinde Suriyelileri bir yük olarak görme yönündeki olumsuz kabuller metropol ve metropol dışında kalan ve Suriyeli mültecilerin az olduğu illere göre daha azdır. Ancak Gaziantep’teki yerel haberlerde bu olumsuz içerik ve tanımlamaların son yıllarda artmakta olduğu ve bunun da yerleşik nüfus bağlamında bir karşılığının olabileceği düşünülebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Gaziantep yerel basınındaki son dönemde (Mart 2021 - Mart 2022) yayınlanan haberlerde, dışlama dilinin ve temalarının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Suriyeli mültecilere ilişkin olumsuz olmayan haberler ise daha çok yardım, kültür/sanat ve eğitim temalı haberlerde yoğunlaşmaktadır. Yardım haberleri olumlu bir dile sahip olsa da bu bağlamda yapılan yoğun haber üretimi, Suriyeli mültecilerin yardımın nesnesi olarak kurgulanmasına sebep olabilmektedir. Ayrıca, sağlık haberlerinde mültecilere ilişkin uyumlu bir dil ön plana çıkmaktadır. Ancak pandemi ve Covid-19 bağlamında Suriyeli mültecilerin haberleştirilmediği de görülmektedir. Kültür/sanat haberleri ise Suriyeli mültecilerle ilgili uyumlu ve olumlu bir dilin daha sorunsuz bir şekilde ortaya çıktığı haberlerdir.

Uyumsuz haberlere bakıldığında yapılan araştırmada güvenlik temasının ön plana çıktığı görölmektedir. Demografi teması ve yardım teması bunu takip etmektedir. Betimlemeler düzeyinde ise Suriyeli mültecileri Gaziantep'in demografik yapısına yönelik bir tehdit olarak gören ve onları nesneleştiren nitelermelerin sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Suriyeli mültecilerin toplumsal düzene yönelik bir tehdit olarak göröldükleri ve bu yönde betimlendikleri haberler de önemli bir tekrar sıklığına sahiptir. Haberlerde ayrıca Suriyeli mülteciler üzerinden yerleşik kimliğin onaylandığı içeriklere ve betimlemelere de ciddi oranda rastlanılmaktadır.

Haberlerde Suriyeli mültecilere ilişkin metafor kullanımları da tespit edilmiştir. "Yük", "misafir" gibi metaforların Gaziantep yerel basınında kullanıldığı görölmüştür. Ancak bunlara yönelik kullanım yoğunluğu düşüktür. Yine de metaforların Suriyeli mültecilere ilişkin belirli kabulleri doğallaştıran bir işlevi olduğu söylenebilir. Diğer taraftan adlandırma ve kelime tercihlerinde de Suriyeli mültecileri dışlayan bir nitelik bulunduğu gözlemlenmiştir.

2017 yılını kapsayan ve aynı gazetelerin ele alındığı haberlerle karşılaştırıldığında güncel araştırmanın uygulandığı 2021 yılında Suriyeli mültecilere yönelik haberlerde bir düşüş bulunmaktadır. Bu durum, Suriyeli mültecilerin yerel basın gündeminden düştüğünü göstermektedir. Güncel araştırmanın gösterdiği gibi Suriyeli mültecilere yönelik uyumlu bir haber dili geçen süreçte yaygınlık kazanamamıştır. Hatta Suriyeli mültecileri nesneleştiren ve demografik anlamda bir tehdit olarak gören betimlemelerin ciddi oranda arttığı gözlemlenmiştir. Bu durum, geçen dört yıla rağmen hak temelli ve uyumlu bir haber dilinin Gaziantep yerel basınında oluşmadığını göstermektedir.

Günümüzde Suriyeli mültecilerin Türkiye toplumuyla birlikte yaşama pratiklerine odaklanan bir habercilik anlayışının merkeze alınması gerekli görölmektedir. Buna yönelik deneyim ve pratiklerin geliştirilmesi için iletişim akademisyenleri, medya çalışanları, mülteciler ve sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu kamusal tartışma ve eylemlere ihtiyaç duyulduğunu söylemek mümkündür. Öte yandan konuya ilişkin özellikle yerel düzeydeki araştırmaların artırılmasının ve ayrıca yerel, ulusal ve küresel yayın içerikleriyle karşılaştırmalı araştırmaların geliştirilmesinin söz konusu kamusal eylemlerin belirlenmesinde önemli bir rol oynayabileceği iddia edilebilir.

KAYNAKÇA

- Abid, R., Manan, S., & Rahman, Z. (2017). 'A flood of Syrians has slowed to a trickle': The use of metaphors in the representation of Syrian refugees in the online media news reports of host and non-host countries. *Discourse & Communication*, 11(2), 121-140.
- Alp, H. (2018). Suriyeli sığınmacılara yönelik ayrımcı ve ötekileştirici söylemin yerel medyada yeniden üretilmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 5(15), 22-37.
- Arcimaviciene, L., & Bağlama, S. H. (2018). *Migration, metaphor and myth in media representations: The Ideological dichotomy of "them" and "us"*. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2158244018768657> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Aridici, N. (2022). *Constructing the 'National Ideal': The 'Inclusive' and 'Exclusive' representations of Syrian refugees in Turkish print media*. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19448953.2022.2037859> (Erişim Tarihi: 18.02.2022).
- Başak, Z., & Saracoğlu, Ş. (2011). Sermayenin mekân arayışı, kapitalist üretim ilişkilerinde değişim ve yeni sanayi odakları: Gaziantep, quo vadis? İçinde M. N. Gültekin, *Ta Ezelden Taşkıdır Antep* (s. 413-443). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Basın İlan Kurumu. (2022). Resmi ilan ve resmi reklam alan süreli yayımlar. <https://ilanbis.bik.gov.tr/Uygulamalar/AylikListe> (Erişim Tarihi: 02.03.2022).
- Bayram, Y. (2016). Yerelde öteki olmak: Suriyeli sığınmacıların Trabzon yerel gazetelerinde söylemsel temsili. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1416-1431.
- Bhatia, A., & J Jenks, C. (2018). Fabricating the American dream in US media portrayals of Syrian refugees: A discourse analytical study. *Discourse & Communication*, 12(3), 221-239.
- Bilge, N. (2019). Friend or foe: Cultural fusion theory and media coverage of Syrian refugees in Turkey. *Communication Culture & Critique*, 12(1), 110-127.
- Burr, V. (2012). *Sosyal İnşacılık*. (S. Arkonaç, Çev.) Ankara: Nobel.
- Chambers, I. (2014). *Göç, Kültür, Kimlik*. (İ. Türkmen, & M. Beşikçi, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Çalık, M., & Baykal, K. (2020). Habertürk, Sabah ve Birgün gazetelerindeki suriyeli mülteci haberlerinin eleştirel söylem çözümlemesi. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 5, 241-262.
- Çoban Keneş, H. (2016). Metaforun ayrımcı hegemonyanın inşasındaki rolü: Suriyelilerin haberleştirilmesinde metafor kullanımı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 253-280.

- Doğanay, Ü., & Çoban Keneş, H. (2016). Yazılı basında Suriyeli ‘Mülteciler’: Ayrımcı söylemlerin rasyonel ve duygusal gerekçelerinin inşası. *Mülkiye Dergisi*, 4(1), 143-184.
- Dykstra, T. (2016). Assemblages of Syrian suffering: Rhetorical formations of refugees in Western media. *Language, Discourse & Society*, 4(1-7), 31-48.
- Erdoğan, M. (2018). *Suriyeliler Barometresi 2017*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019*. Ankara: Orion.
- Fiske, J. (1996). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (S. İrvan, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Göktuna Yaylacı, F., & Karakuş, M. (2015). Perceptions and newspaper coverage of Syrian refugees in Turkey. *Migration Letters*, 12(3), 238-250.
- Gölcü, A., & Dağlı, A. (2017). Haber Söyleminde ‘Öteki’yi Aramak: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 26, 11-38.
- Güçlü, İ. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Gültekin, M. N. (2018a). Gaziantep’teki Suriyeli mültecilerin toplumsal dayanışma ve etkileşim noktaları. *Turkish Studies*, 13(26), 673-692.
- Gültekin, M. N. (2018b). Kent ve yeni sosyal etkileşimler: Gaziantep’teki Suriyelilerin genel örüntüsü, mevcut durumu ve muhtemel geleceği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 162-176.
- Gültekin, M. N. (2020). Türkiye'deki Suriyelileri konuşurken. İçinde Y. Ahi, M. N. Gültekin, ve M. Açıkgöz, *Göç ve kent etkileşimler* (s. 43-69). Ankara: Nika.
- Gültekin, M. N., Yücebaş, M., Soyudoğan, M., Atasü Topçuoğlu, R., Doğanoglu, M., Leyla Kuzu, Ş., . . . Özhasar, İ. (2021). *Gaziantep monitörü - uyum*. Ankara: SABEV.
- Hall, S. (2005). Kodlama, kodaçıklama. İçinde Y. Yavuz (Çev.) Ş. Yavuz, *Medya ve izleyici bitmeyen tartışma* (s. 85-98). Ankara: Vadi.
- İlgaz, C. (2003). Türkiye'de yerel gazetecilik. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (16), 177-184.
- İlgazi, A. (2019). Suriyeli sığınmacıların emek piyasasına etkileri Gaziantep ve Şanlıurfa örneği. *Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(4), 93-123.
- İnceoğlu, Y., & Çoban, S. (2016). Şimdi haberler. İçinde Y. İnceoğlu ve S. Çoban, *Haber okumaları* (s. 17-64). İstanbul: İletişim.
- İncetahtacı, N. (2020). Gaziantep'teki Suriyeli ailelerin baş etme stratejileri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(2), 499-525.

- Kahraman, F., & Kahya Nizam, Ö. (2016). Mültecilik hallerini mekân üzerinden okumak: Gaziantep örneğinde Türkiyelilerin gözünden Suriyeli kent mültecileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 808-825.
- Karaduman, M. (2007). Yerel medya çalışanlarının eğitim düzeyleri ve mesleki yeterlilikleri: Antalya örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi* (28), 284-301.
- Lakoff, G. (1991). Metaphor and war: The metaphor system used to justify war in the Gulf. r: http://www2.iath.virginia.edu/sixties/HTML_docs/Texts/Scholarly/Lakoff_Gulf_Metaphor_1.html (Erişim Tarihi: 26.03.2022).
- Lawlor, A., & Tolley, E. (2017). Deciding who's legitimate: News media framing of immigrants and refugees. *International Journal of Communication* (11), 967-991.
- Lordoğlu, K., & Aslan, M. (2016). En fazla Suriyeli göçmen alan beş kentin emek piyasalarında değişimi: 2011-2014. *Çalışma ve Toplum*, 49(2), 789-808.
- Man, F. (2016). "günah keçileri" ya da "olağan şüpheliler" olarak Suriyeliler. *Çalışma ve Toplum*(3), 1147-1170.
- Mustafa-Awad, Z., & Kirner-Ludwig, M. (2021). Syrian refugees in digital news discourse: Depictions and reflections in Germany. *Discourse & Communication*, 15(1), 74-97.
- Narlı, N., Özaşçılar, M., & Turkan İpek, I. (2019). Turkish daily press framing and representation of Syrian women refugees and gender-based problems: Implications for social integration. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 18(1), 1-21.
- Onay-Coker, D. (2019). The representation of Syrian refugees in Turkey: a critical discourse analysis of three newspapers. *Continuum Journal of Media & Cultural Studies*, 33(3), 369-385.
- Paksoy, A., & Şentöregil, M. (2018). Türk yazılı basınında Suriyeli sığınmacılar: İlk beş yılın analizi (2013-2015). *Selçuk İletişim*, 11(1), 237-256.
- Pandır, M., Efe, İ., & Paksoy, A. (2015). Türk basınında Suriyeli sığınmacı temsili üzerine bir içerik analizi. *Marmara İletişim Dergisi* (24), 1-26.
- Sancar Üsür, S. (1997). *İdeolojinin Serüveni*. Ankara: İmge.
- Sennett, R. (2014). *Yalanca Sürgün Üzerine İki Deneme*. (T. Birkan, Çev.) İstanbul: Metis.
- Sert, D. Ş. & Danış, D. (2021). Framing Syrians in Turkey: State Control and No Crisis Discourse. *International Migration*, 59(1), 197-214.
- Sönmez, M. (2016). Suriyeli sığınmacıların Gaziantep şehrindeki mekânsal dağılışı ve geleceği. *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, (s. 392-400). Ankara.

- Sönmez, M., & Adıgüzel, F. (2017). Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı algısı: Gaziantep şehri örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(3), 797-807.
- Sunata, U., & Yıldız, E. (2018). Representation of Syrian refugees in the Turkish media. *Journal of Applied Journalism & Media Studies* (1), 129-151.
- Şentürk Kaya, E., & Yılmaz, M. (2015). Malatya yerel basınında Suriyeli sığınmacılara yönelik haberlerin incelenmesi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 6(2), 54-69.
- Türk, E. (2019). Batman yerel basınında göçmenlerin temsili üzerine bir analiz. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırması Dergisi*, 8(4), 2975-3000.
- Tılıç, L. D., & Bal, S. (2020). Suriyeli mültecilerin sağlık haberlerindeki temsili ve sağlık haberciliği bağlamında eleştirel bir değerlendirme. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 18(72), 30-59.
- Taş, O., & Taş, T. (2018). Post-hakikat çağında sosyal medyada yalan haber ve Suriyeli mülteciler sorunu. *İleti-ş-im*, (29), 183-207.
- Uçar, B. (2020). Haber üretim sürecinde otosansür: Gaziantep yerel basın örneği (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. (Erişim Tarihi: 24.04.2022).
- van Dijk, T. (2003). Söylem ve ideoloji çokalanlı bir yaklaşım. İçinde, B. Çoban, & Z. Özarlan, *Söylem ve ideoloji* (N. Ateş, Çev.), (s. 13-113). İstanbul: Su Yayınları.
- van Teeffelen, T. (1994). Racism and metaphor: the Palestinian- Israeli conflict in popular literature. *Discourse & Society*, 5(3), 381-405.
- Wilmott, A. (2017). The Politics of Photography: Visual depictions of Syrian refugees in U.K. online media. *Visual Communication Quarterly*, 24(2), 67-82.
- Yücebaş, M., Köksalan, E., Gökgöz, G., Yücebaş, S., Güven, O., Şahin, E., Akbaş, N. (2018). *GAP bölgesinde yerel medya sorunlar, tespitler, imkanlar*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Yücel, A. (2021). Symbolic annihilation of Syrian refugees by Turkish news media during the COVID-19 pandemic. <https://equityhealthj.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12939-021-01472-9> (Erişim Tarihi: 02.02.2022).

GAZETE HABERLERİ

- 9 Kişilik Araçtan 18 Kişi Çıktı. (2021, 01 Mart). *Gaziantep27 Gazetesi* <https://www.gaziantep27.net/9-kisilik-aractan-18-kisi-cikti-547161h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Antepli Azınlığa Düşecek. (2021, 11 Kasım). *Gaziantep27 Gazetesi*. <https://www.gaziantep27.net/antepli-azinliga-dusecek-555385h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).

- Atabay19 Gençlik Hız Kesmiyor. (2021, 21 Haziran). *Gaziantep27 Gazetesi* <https://www.gaziantep27.net/atabey19-genclik-hiz-kesmiyor-550752h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Bu Karar Yıldırım'ı Harekete Geçirdi. (2021, 03 Eylül). *Gaziantep27 Gazetesi*. <https://www.gaziantep27.net/bu-karar-yildirimi-harekete-gecirdi-553049h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Bu Nereden Çıktı Şimdi. (2021, 28 Temmuz). *Gaziantep27 Gazetesi*. <https://www.gaziantep27.net/bu-nerden-cikti-simdi-551827h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Bu Yollar Nüfusu Kaldırmıyor. (2021, 14 Nisan). *Gaziantep27 Gazetesi*. <https://www.gaziantep27.net/bu-yollar-nufusu-kaldirmiyor-548711h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Çoğalıyorlar. (2021, 04 Ağustos). *Gaziantep27 Gazetesi* <https://www.gaziantep27.net/cogaliyorlar-552089h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Fedakarlığınıza Şapka Çıkarılır. (2021, 18 Şubat). *Ekspres Gazetesi*. <https://www.gazeteekspres.com/fedakarliginize-sapka-cikarilir-103255-haberi> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- GATEM Esnafı İsyanda.... (2021, 06 Haziran). *Ekspres Gazetesi*. <https://www.gazeteekspres.com/gatem-esnafi-isyanda-96394-haberi> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Gaziantep, Çalışkan Bir Kenttir!. (2021, 20 Temmuz). *Ekspres Gazetesi*. <https://www.gazeteekspres.com/gaziantep-caliskan-bir-kenttir-97728-haberi> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Gaziantep'in Nüfusunun Yüzde 21.5'i Suriyeli. (2021, 02 Haziran). *Gaziantep27 Gazetesi* <https://www.gaziantep27.net/gaziantepin-nufusunun-yuzde-215i-suriyeli-550132h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Gaziantep'te Dezavantajlı 100 Aileye Ev. (2021, 30 Ekim). *Gaziantep27 Gazetesi*. <https://www.gaziantep27.net/gaziantep-te-dezavantajli-100-aileye-ev-554992h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Gerçek Şampiyon Gaziantep Halkı! (2021, 10 Haziran). *Ekspres Gazetesi*. <https://www.gazeteekspres.com/gercek-sampiyon-gaziantep-halki-96509-haberi> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Habire Çoğalıyorlar. (2021, 05 Eylül). *Gaziantep27 Gazetesi* <https://www.gaziantep27.net/habire-cogaliyorlar-553115h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).

- Hayallerinde Yaşattıkları Ülkelerini Çizecekler. (2021, 05 Nisan). *Doğuş Gazetesi*.
<https://gaziantepdogus.com/haber/9554177/hayallerinde-yasattiklari-ulkelerini-cizecekler>
(Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Kardeşlerin Protez Bacak Mutluluğu. (2021, 22 Mart). *Gaziantep27 Gazetesi*
<https://www.gaziantep27.net/kardeslerin-protez-bacak-mutlulugu-547877h.htm> (Erişim Tarihi:
20.03.2022).
- Kayıt Dışı ve Ruhsatsız İşyerlerine Denetim Geliyor. (2021, 12 Ağustos). *Gaziantep27 Gazetesi*
<https://www.gaziantep27.net/kayit-disi-ve-ruhsatsiz-isyerlerine-denetim-geliyor-552334h.htm>
(Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Kız Kardeşlik Battaniyesi. (2021, 13 Aralık). *Gaziantep27 Gazetesi*. <https://www.gaziantep27.net/kiz-kardeslik-battaniyesi-556478h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Kuyumcu Şüphelendi, Sahte Dolar Çetesi Çökertildi. (2021, 29 Nisan). *Ayıntab Gazetesi*.
<https://www.ayintabgazetesi.com/haber/-kuyumcu-suphelendi-sahte-dolar-cetesi-cokertildi-haberi-8644.html> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Nizipliler de Suriyelilerden Muzdarip. (2021, 17 Ağustos). *Ekspres Gazetesi*.
<https://www.gazeteekspres.com/nizipliler-de-suriyelilerden-muzdarip-98207-haberi> (Erişim
Tarihi: 20.03.2022).
- Sığınmacılar İçin Mesleki Eğitim Adımı (2021, 29 Nisan). *Gaziantep27 Gazetesi*.
<https://www.gaziantep27.net/siginmacilar-icin-mesleki-egitim-adimi-549205h.htm> (Erişim
Tarihi: 20.03.2022).
- Suriyeli Göçmenler İçin Çalışma. (2021, 03 Temmuz). *Gaziantep27 Gazetesi*
<https://www.gaziantep27.net/suriyeli-gocmenler-icin-calisma-551195h.htm> (Erişim Tarihi:
20.03.2022).
- Suriyeli İşadamları Türkiye'de Okul Yaptırıyor. (2021, 06 Aralık). *Doğuş Gazetesi*.
<https://gaziantepdogus.com/haber/9540966/suriyeli-isadamlari-turkiyede-okul-yaptiriyor>
(Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Suriyeli Sığınmacılar Dönmek İstiyor. (2021, 19 Haziran). *Ekspres Gazetesi*.
<https://www.gazeteekspres.com/suriyeli-siginmacilar-donmek-istiyor-96754-haberi> (Erişim
Tarihi: 20.03.2022).
- Suriyeli Ünlü Ressamdan Cumhurbaşkanına Anlamlı Tablo. (2021, 22 Aralık). *Ayıntab Gazetesi*.
<https://www.ayintabgazetesi.com/haber/suriyeli-unlu-ressamdan-cumhurbaskanina-anlamli-tablo-haberi-12702.html> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).

- Suriyeli Yetimlerden Milletvekili Erdoğan'a Dua. (2021, 22 Mart)..*Doğuş Gazetesi*.
<https://gaziantepdogus.com/haber/9549130/suriyeli-yetimlerden-milletvekili-erdogana-dua>
(Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Suriyelilere Kaldıysak, Vay Halimize!. (2021, 01 Ağustos). *Ekspres Gazetesi*.
<https://www.gazeteekspres.com/suriyelilere-kaldiysak-vay-halimize-97810-haberi> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Suriyelilerin Karıştığı Suçlar Gizleniyor. (2021, 03 Temmuz). *Ekspres Gazetesi*.
<https://www.gazeteekspres.com/suriyelilerin-karistigi-suclar-gizleniyor-97275-haberi> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Trafiğin Çözümü İçin Metro Şart. (2021, 15 Haziran). *Gaziantep27 Gazetesi*.
<https://www.gaziantep27.net/trafigin-cozumu-icin-metro-sart-550572h.htm> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Yıldırım: Suriyeliler Kayıtlı Oldukları İllere Değil Güvenli Bölgelere Gönderilmeli.. (2021, 02 Eylül).
Denge Gazetesi. <http://www.gaziantepdenge.com/haber/yildirim-suriyeliler-kayitli-olduklari-illere-degil-guvenli-bolgelere-gonderilmeli-haberi-12127> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).